

نشانه‌های آشکار

بدون تردید آمدن پیامبران الهی و اوصیا برای مردم در همه عصرها، تبلیغی جز برای هدایت و تزکیه نبوده است...

بدون تردید آمدن پیامبران الهی و اوصیا برای مردم در همه عصرها، تبلیغی جز برای هدایت و تزکیه نبوده است. با این حال تلاش اولیای خدا بر این بوده که خدا و خود را آن گونه که حق است نشان دهند. از گذشته تا به امروز عده‌ای تلاش داشتند خلاف این مسیر حرکت کنند. آنها در شأن پیامبر و اهل بیت مبالغه روا داشتند و در عرصه نظر و عمل دچار خدشه فکری شدند و خود را در تاریکی به سلوک بی‌محتوا کشاندند.

این نوشتار در چند نوبت به بررسی اجمالی تفکرات غالی‌گری در تاریخ اسلام به ویژه تشیع می‌پردازد. در واقع غالبان کسانی بودند که گفتارهای غلوآمیزی نسبت به پیامبر(ص) و امامان(ع) بیان می‌کردند. در این چند نوشتار سعی شده است ریشه‌های این جریان افراطی واکاوی شود. از دیدگاه نویسنده پادزهر غالی‌گری تمسک به قرآن و معارف برخاسته از سنت پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) است. در اصطلاح لغت‌پژوهان، غلو یعنی از حد خود تجاوزکردن و غالی کسی است که مرتکب افراط شود.

بنابراین می‌توان گفت غلو یعنی از حدی خروج کردن و در آسمان‌های خیال سیر کردن و غالی کسی است که در کمال شقاوت، باطل را حق جلوه می‌دهد و آنچه را که حق است ابطال می‌کند. در سوره نساء (آیه 171) خداوند چنین می‌گوید: «یا اهل‌الکتاب لاتغلو فی دینکم ولا تقولوا علی‌الله الالحق؛ ای اهل کتاب در دین‌تان غلو نکنید و جز حق سخنی در مورد خدا نگویید»؛ در این آیه از واژه «تغلو» استفاده شده که از مشتقات غلو است. همچنین در آیه 77 سوره مائده از واژه «تغلو» استفاده شده است؛ «قل یا اهل‌الکتاب لاتغلو فی دینکم غیرالحق...؛ بگو ای اهل کتاب در دین‌تان غلو و تجاوز از حد نکنید».

این دو آیه مستقیماً به کسانی مربوط می‌شود که درباره حضرت عیسی راه افراط و غلو طی کردند به گونه‌ای که گروهی (نصاری) او را در مقام پسر خدا بالا بردند. و در این میان البته گروهی دیگر (یهود) او را در مقام نکوهش از حد خود پایین آوردند. ابن‌شهر آشوب در کتاب مناقب خود روایت کرده است که رسول خدا (ص) فرمود از این در، مردی وارد می‌شود که شبیه‌ترین افراد به حضرت عیسی(ع) است. در این هنگام علی(ع) وارد شد. (منافقین) از فرمایش پیغمبر به خنده درآمدند. آنگاه این آیه نازل شد: «ولما ضرب ابن‌مریم مثلاً اذا قومک منه یصدون»؛ (زخرف/57).

وقتی که به عیسی بن‌مریم مثل زده می‌شود، قوم تو از آن مثل صدا بر مخالفت بلند می‌کنند یا اینکه به این مثل می‌خندند. این آیه از جمله آیاتی است که به گونه‌ای با مسئله غلو در ارتباط است. در روایتی دیگر به نقل از پیامبر(ص) چنین آمده است: «ای علی مثل تو در این امت مثل عیسی بن‌مریم است. گروهی او را دوست داشتند و در دوستی او افراط کردند و دسته‌ای نیز او را دشمن داشتند و در دشمنی او افراط کردند»؛ (بحارالانوار، ج 25، ص 284). همانند عصر حضرت عیسی(ع) در عصر مولای متقیان نیز گروهی به دلیل جهل از شناخت واقعی آن بزرگوار با الوهی خواندن مقام آن حضرت به نوعی درصدد خراب کردن ایشان بودند. در نوشتار بعد این مطلب دقیق‌تر توضیح داده می‌شود.

همشهری آنلاین- حجت‌الاسلام یاسر ولایی